

Kad je jedan misijonar držao predavanje o misijama, učesnici tog predavanja na svršetku sabirali su za katoličke misije. Ljudi su davali. No između novaca nadoše i jednu cedulju, na kojoj je bilo napisano: »Za katoličke misije dajem — sebe«. To je najplemenitije djelo. Koliko naših mladića lijenčari kod kuće, neznajući što bi i što ne bi, pa živi iz dana u dan bez ikakve veće misli! Evo divnog i širokog polja, gdje će mnogo dobra stvoriti sebi i drugome.

A. Alfrević, D. I.

Internacionalno framasunstvo.

Eduard Quartier-la-Tente je od g. 1902. sve svoje sile bio upeo, da poveže sve framasunske lože u jednu zajednicu, te je pomoću švicarske lože »Alpina« i druge braće stvorio interenacionalni ured u Neufchâtelu. U istu je svrhu osnovao glasilo »Bulletin« i »Godišnjak«. Izdao je i više brošura i spisa. I uistinu mu je pošlo za rukom, da se odazvaše njegovu pozivu brojne organizacije. Za vrijeme je rata on igrao važnu ulogu, jer je posredovao između braće zaraćenih naroda. Posebno su Amerikanci zaželi, da se uspostavi vez, koji je rat bio potrgao. Stoga je velika loža u New-Yorku poslala svršetkom g. 1917. u Evropu posebno odaslanstvo, koje bi došlo u dodir s framasunima raznih obedijenca. Pače je veliki meštar spomenute lože, gosp. Farmer, potaknuo Quartiera-la-Tente, neka bi »Alpine« pozvala internacionalni kongres svih framasuna. Tako je došlo do prvog internacionalnog sastanka u Genevi od 19—23. listopada 1921. Na njem je osnovana Internacionalna framasunska unija. Uz nju je odmah pristalo 17 framasunskih velikih vlasti. Odobrena je »Izjava načela« (neka vrst Vjerovanja) i sastavljen je Statut i imenovan Konsultivni odbor, t. j. stalni organ, koji će ravnati Unijom od jednoga kongresa do drugoga. U tom je odboru Quartier-la-Tente imenovan Velikim kancelarom. Ispočetka je taj odbor djelovao u Neufchâtelu, sada ima sjedište u Genevi (avenue des Vollandes, 1). Na čelu je sve organizacije Internacionalni kongres.

Quartier-la-Tente je bio evangelički pastor u raznim mjestima Švicarske, napokon je postao profesorom teologije na sveučilištu u Neufchâtelu i državnim školskim pročelnikom u tom kantonu. On je u isto doba mistik i Jakobinac, te je u sebi znao spojiti protiv katoličke Crkve framasunsku mržnju i protestantske predsude. On je izdao svoj »Bulletin« svaki treći mjesec u 8. na 24 stranice na francuskom, njemačkom, engleskom i španjolskom jeziku. Kako su neki

članci izazvali vrenje među framasunima, to je odlučio kongres g. 1923., da Unija ne odgovara za raspre, pa je tako Bulletin sada samo za strogo službena saopćenja.

Prema odredbi kongresa u Genevi morao se sazvati kongres u Bruxellesu g. 1924. Ipak je Konzultivni odbor zaželio, da se kongres održi već g. 1923. I tako je došlo do njega u Bruxellesu 27.—30. rujna 1923. Na nj su došli odaslanici 19 framasunskih velikih vlasti: Jugoslaviju su zastupali Adolf Mihalić i Milorad Stražnický. Ali nije bilo odaslanika anglosaskih loža. Na ovom su kongresu morala braća da riješe teška pitanja: Landmarks, te pristup Velike lože u Nürnbergu, Izjava načela. Ovaj je kongres sve to odložio na buduću godinu, jer se nikako nijesu mogli da slože (Cfr. Compte-rendu Séances du Congrès extraordinaire 1923., str. 54). U framasunskom jeziku »Landmarks« znači, da se interesi politički kao i načela anglosaskih framasuna razlikuju od onih, koji su pod utjecajem francuskih framasuna, t. j. anglosaske lože smatraju latinske heretičnim. Uz to je njemačko framasunstvo bilo isključilo Veliku ložu u Nürnbergu, a eto Internacionalno framasunstvo ju je primilo u svoju zajednicu. Stoga je odaslanik lože »Alpine« Reverchon zapitao u ime lože u New-Yorku, da li je »Izjava načela« obavezna. Kongres je odgovorio, da nije. Jednako se ovaj izjavio o loži u Nürnbergu, da mora bit »regularna«. Framasuni su latinskih loža, očividno bili u većini, pa su odavna želili, da se njemačke lože pred njima ponize, ali je ovaj kongres na urgencije lože u New-Yorku i Velikog orienta u Nizozemskoj morao izjaviti, da ne će od njemačkih loža tražiti nikakove posebne izjave. Tako se latinsko framasunstvo ponizilo i popustilo zahtjevima anglosaskih loža.

Nakon je došlo do kongresa u Bruxellesu 25—28. rujna 1924. Tu je bila zastupana 21 framasunska vlast. Iz Jugoslavije su bili: Zukić, Duchateau, Krejčik. Na dnevnom redu bila su ova pitanja: regularnost loža, njihova teritorijalnost i pitanje rada. Kongres je izgubio dva dana o prvim dvama pitanjima i jedva je odlučio da se oba pitanja ostavljaju za izvanredni budući kongres u Genevi. O radu su prije tvrdili, da je »jedna bitna čovječja dužnost« i da socijalno pitanje može samo framasunstvo da riješi, ali se sada ne mogoše da slože u načinu, kako da se to riješi. Duga je bila raprava i o primitku lože iz Nürnberga, pa i to pitanje odložiše na drugo vrijeme.

Što je uradio kongres u Genevi, koji održaše framasuni 1—4. listopada 1925. i na kome su Jugoslaviju zastupali Miličević, Krejčik, Vilzeč i Tomić? Kongres je požalio smrt svog kancelara Quartier-la-Tente, pa je izabrao na njegovo mjesto Reverchona. Ovaj je bio Veliki meštar lože »Alpina«. Rodio se 1862., bio je profesor povijesti i književnosti, već je 40 godina framasun. Njemu je dodijeljen

Maks Gottschalk, koji se rodio g. 1889. u Liegiu i učio je u Parizu i Berlinu, te je belgijski odaslanik u »Internacionalnom uredu rada« u Genevi. Na kongresu se opet raspravljao o loži u Nürnbergu, ali se ponovno odložilo to pitanje. Raspravljalo se i o članku 5. Statuta (Ovaj glasi: »O kandidaturi novog člana ne može se govoriti, ako ga ne preporuča tri vlasti članice«) i složilo se učesnici, da kandidaturu mora preporučiti barem jedna framasunska vlast, a regularne su i zakonite velike lože u Engleskoj od 18. vijeka i direktne filijale tih loža, te vlasti koje dobiše konstitutivnu kartu od spomenutih vlasti. Glede teritorijalnosti preporuča kongres framasunskim vlastima, neka provedu jedinstvo na istom teritoriju. Napokon je kongres odlučio, da će ovi zaključci vrijediti, ako ih odobri kongres g. 1927. Na ovom se kongresu u Genevi zaprijetio Veliki Orient Nizozemske, da će i on otstupiti od Internacionalnog udruženja i tako će svi anglosaski framasuni istupiti iz te zajednice (Loža New-Yorka je istupila na kongresu u Bruxellesu g. 1924.).

Zašto su framasunske lože ovako pocijepane?

Među anglosaskim ložama ističe se Velika engleska loža, a u latinskom framasunstvu Veliki Orient Francuske. Prva je loža niknula u Engleskoj, dakle protestantskoj zemlji, i začetnik joj je Anderson, evangelički pastor. Iz Engleske je loža presađena u Francusku, ali je odmah zaplivala radikalnim vodama i otvorila svoja vrata Voltaireu, Montesquieuu i Diderotu, koji zabacuju sve, što je nadnaravno, i udariše antiklerikalnim smjerom. Francuski je enciklopedizam prepuštao svakome, da tumači po volji vjeru u Velikog arhitekta svemira. Framasun je Blanchet g. 1848. pokušao da francuskoj loži dađe »religiozni karakter, koji joj pripada«, te je naveo da je Veliki Orient promijenio pravila i proglasio vjeru u Boga i besmrtnost duše kao temeljna načela. (Današnji framasuni to smatraju kao herezu.) Uslijed toga nastadoše raspre među braćom, i Veliki je Orient Francuske g. 1876. dokinuo Blanchetove novotarije. Irske i engleske lože prekinuše svaku vezu s ložama francuskim i onima, koje su s njima u vezi. G. 1884. je pokušao Cousin, da se engleske lože pomire s francuskim, ali su Englezi to odbili. Loža je u New-Yorku g. 1921. preuzela bila inicijativu, da bi braću izmirila, ali u njoj samoj ustadoše mnogi protivnici, pa je i sama istupila iz Internacionalne framasunske unije. God. 1923. je Veliki meštar Italije Torrigiani pokušao bio da se približi anglosaskim framasunima, te je u New-Yorku položio njihovu vjeroispovijest i obećao toj loži supremaciju nad framasunima svega svijeta, ali je bio i taj korak uzaludan. Opreka postoji i danas. Glavni je kamen smutnije pitanje »Landmarks«, kako je to i kancelar Quarante-la-Tente bio istaknuo na prvom kongresu. Da ogledamo to malo pitanje.

»Landmarks« je skup zakona i temeljnih i nepromjenljivih načela. Otkada ta potječu? O tom se razilaze mnijenja. Nekoji ih

pripisuju prastaraj davnini, drugi vele, da ih prije g. 1859. nije nitko točno znao nabrojiti. Findei kaže, da je samo 6 takovih načela, ali danas ih općenito priznaju 25 (Cfr. Encyclopaedia of Freemasonry pod tim naslovom). Tri su glavne »landmarks«, koje framasunima ne daju mira, a te su:

19. Vjera u Božji opstanak.

20. Vjera u uskrsnuće tijela i u budući život.

21. Prisutnost biblije ili Knjige zakona na oltaru.

Na kongresu je g. 1925. protumačio ove tri tačke framasun J. Lempereur ovako prema Bulletin: 1. Vjera u Boga znači: Framasunstvo u imenu Velikog najmara svemira priznaje neki prauzrok, ali glede naravi ovog principa pušta potpunu slobodu mišljenja i čuva se svakog konfesijonalnog čina. 2. Uskrsnuće tijela i budući život znači: Framasunstvo proglašuje, da u simbolu besmrtnosti duše postoji zakon, kojim je zajamčena trajnost života u svemiru, i koji gospodari nad tajnama rođenja, smrti i radanja. 3. Prisutnost biblije na oltaru znači: Framasunstvo se ističe iznad svih crkvi i svih vjera, pa zašto da ne prihvatimo zakletvu nad Knjigom moralnog zakona par excellence, t. j. nad knjigom »Konstitucijama« i »Zapovijedima« framasunskim? Nijedan framasun ne može o tome sumnjati, da je to prava biblija čovječanstva, ili bolje govoreći i da se poslužim riječju glasovite karte, jedina tabla čovječijih i građanskih prava.

O tim »landmarks« nastala je i dalje raspra izvan kongresa, pa tome dadoše oduška u Bulletinu Magnette, veliki meštar belgijski i Dr. Maks Consalves, odaslanik Velikog Orienta nizozemskog. Eto radi tih stvari loža Neu-Yorka nije poslala svog delegata na kongres g. 1924., te se povukla a za njom ona u Nizozemskoj i na Filipinskim otocima. Kako su belgiski i francuski framasuni tražili od njemačkih, neka priznaju svoje ratno krvološtvo, ako žele ući u Internacionalnu uniju, to su protiv toga ustali Nizozemci i pristali uz Nijemce i Engleze.

I njemačko je framasunstvo međusobno pocijepano. Velike njemačke lože imaju svoj Savez (Maurerischer Verband) od g. 1861., ali ga poništiše g. 1922. Velike se tri pruske lože proglasiše autonomnima, te su protestantske i nacionalne, više demokratskog pravca i više se približavaju francuskim ložama. Druga nijedna loža nije pristala uz Internacionalnu uniju, a ni spomenute tri. Jedina je loža u Nürnbergu »Zur aufgehenden Sonne«, i regularna i mlada loža, ušla u uski odnos s Velikom ložom Francuske, koja je štiti i zatražila je, da je primi Internac. unija za članicu. Veliki je meštar te lože, Dr. Penzig, izjavio na kongresu g. 1921., da »najbolje služi domovini internacionalizam« (Cfr. Comptes-rendu Séances 1921, str. 25). To mu nije pomoglo, i Nijemci su začlanjenje te lože uzeli kao afront njemačkim ložama. Uz to su i Američani uzeli to začlanjenje kao uvredu američanskog puritanizma.

Dakako iza ove načelne borbe vide se tajne oznake dvaju različitih imperijalizama, pa će biti vrlo teško, da se latinske lože odreknu svojih težnja na korist drugih i obratno.

Danas su dakle framasuni podijeljeni u dvije čete. Internacionalna unija ima sada oko 1269 loža i 140.330 framasuna, dočim na svijetu ima 119 Velikih vlasti, 27.065 loža, 3,861.444 člana (sama Velika loža u New-Yorku ima pod sobom 922 lože i 299.100 članova). I sam Reverchon jadikuje nad neslogom framasunskom (Cfr. Bulletin 1926. br. 17). Uz to je Internacionalna unija imala 15. juna 1926. i deficit u svom gospodarstvu i to 5.532.89 belgijskih i 8.337 švicarskih franaka (Bulletin, br. 18).

Kao pendant internacionalnog kongresa i paralela poznatog političkog panevropskog kongresa sastadoše se framasuni iz 15 evropskih nacionalnih masonerija i to 12.—14. rujna ove godine u Beogradu pod »patronažom« (tako veli učesnički novinarski komunikcij) Internacionalne framasunske unije. Iz službenog se komunikcija razabire, da su ovi framasuni obećali podupirati rad Saveza narodâ. Zašto to ističe? Jer Internacionalna framasunska unija hoće da bude moralni vođa Saveza narodâ. Stoga je ta Unija i izabrała Genevu za svoje sjedište, te je svoje statute i organizaciju udesila prema onima Saveza narodâ. I sjednice su Unije u isto doba, kada i one Saveza narodâ; framasuna ima u svim odborima i pododborima tog Saveza. Framasun je Willson osnovao ovaj Savez narodâ, pa se sada masonerija muči, kako da uzdrži u jedinstvu tu ustanovu, kada ne može da okupi u jednu falangu sve framasune čitavog svijeta. No pri tome se ipak opaža, da anglosaski framasuni u Savezu naroda imaju daleko veći utjecaj, nego li latinski. Francuski framasuni rade, da dođe do približenja između njih i njemačkih framasuna i tako očuvaju rad franka, i to je bio neki tajni cilj spomenutog sastanka framasuna u Beogradu, te tako framasuni latinskih naroda osiguraju premoć u Internacionalnoj uniji i izmire se s američkim i engleskim framasunima.

Katolička crkva u Kanadi.

Prema zadnjem popisu iz g. 1921. ima Kanada 8,788.483 stanovnika. No zadnjih je godina pred ratom bilo do 400.000 useljenika godišnje, pa da je tako dalje išlo, porast bi bio neobično velik. No mnogi useljenici ili se vraćaju kući iza nekoliko godina ili se presele u Sjedinjene države.

Važno je pri tome to, što su useljenici većinom protestanti. Nekoć je bilo jako useljivanje iz Irske, sada je vrlo slabo. Engleska je imigracija naprotiv porasla na 45%, a škotska na 13%.